

De kerk en de kabel: hoe komen we erop?!

REEDS lange tijd wordt er gezocht naar alternatieven voor de dure KPN-kerktelefoon. Uitzenden via de plaatselijke (radio/televisie-) kabel is een bekende mogelijkheid. Hierover doen echter vele geruchten de ronde, die de situatie niet duidelijker maken en soms wel een bijzonder negatief beeld schetsen.

De resultaten van ons behoorlijk diepgaande onderzoek naar kerkradio via de kabel[1] zijn zo interessant, dat wij van verschillende kanten zijn aangespoord om onze bevindingen bredere bekendheid te geven. Aan die oproepen willen wij via dit artikel graag gehoor geven.

Het technische systeem voor kerkradio via de kabel kan worden opgesplitst in 4 gedeelten:

1. transport van kerk naar kabel-kopstation;
2. modulator in of bij kabel-kopstation;
3. distributie via het kabelnetwerk;
4. ontvangkastjes bij de luisteraars.

De moeilijkheden zitten niet bij 1, 2 en 4. Transport van kerk naar kopstation kan eenvoudig via een analoge KPN-huurlijn, of via tal van andere mogelijkheden; dit kan in elke individuele situatie worden geanalyseerd en afgewogen. De modulator ("zender") en ontvangkastjes zijn te koop: het systeem van de firma Orbitron[2] is al vele jaren op de markt en functioneert prima, en de firma SMI[3] is momenteel bezig met de ontwikkeling van een vergelijkbaar systeem. In het algemeen kunnen we de gedeeltes 1, 2 en 4 dus als opgelost beschouwen.

Gedeelte 3, de distributie via het kabelnet, is waar de meeste problemen zitten. Of liever gezegd, waar de meeste problemen worden gemaakt. Bij de distributie hebben we namelijk te maken met de kabel-exploitant, en die wil vaak ofwel een bijzonder (veel te) hoge prijs vragen danwel helemaal niet meewerken.

Gelukkig leiden er tenminste twee wegen naar de kabel.

De eerste weg is soms de goedkoopste, maar ook de minst zekere. Stap als plaatselijke stichting (later meer daarover) zonder meer naar de kabel-exploitant en vraag hem of hij geïnteresseerd is om mee te werken. De leverancier van de

modulator en ontvangkastjes kan daarbij aanwezig zijn om de nodige technische details te verstrekken.

Voorals klein (lokale of regionale) kabel-exploitanten willen best hun steentje bijdragen, en dan kan snel een signaal-distributie-overeenkomst worden getekend. Het is verstandig om die overeenkomst voor tenminste 5 tot 10 jaar aan te gaan, met daarbij de regeling dat het contract ongewijzigd zal worden overgenomen door eventuele rechtsopvolgers, zodat doorgifte ook bij fusies of overnames blijft gegarandeerd. Bij deze manier zijn de distributiekosten meestal erg laag tot vrijwel nihil. Deze eerste weg wordt bewandeld in alle (ruim 25) plaatsen waar momenteel kerkradio via de kabel wordt doorgegeven.

We moeten echter goed beseffen, dat deze eerste weg staat of valt met de welwillendheid van de kabel-exploitant. En er is geen enkele manier om die welwillendheid af te dwingen. Als vooral grote kabel-exploitanten simpelweg niet willen, dan loopt deze weg dood. Gesprekken met de VECAI (vereniging van kabel-exploitanten) hebben geen zin, want de VECAI is wel de spreekbuis en lobby-groep van de kabel-exploitanten, maar vertegenwoordigt ze niet en is niet bevoegd om beslissingen te nemen. Principe-uitspraken en intentieverklaringen van kabel-exploitanten zijn goed voor hun imago, maar volstrekt waardeloos als de werkelijke wil er niet is. Ook OPTA, NMa, Commissariaat voor de Media, plaatselijke, regionale en landelijke overheden kunnen wel oproepen tot welwillendheid, maar hebben geen enkele mogelijkheid om die af te dwingen. Welwillendheid is namelijk niet verplicht.

De tweede weg is daarom ook niet gebaseerd op welwillendheid, maar op de wettelijke verplichtingen die aan alle kabel-exploitanten zijn opgelegd. Kabel-exploitanten zijn namelijk monopolisten in hun verzorgingsgebied, en de wetgever is altijd bijzonder alert om het gewenste gedrag van monopolisten uitgebreid en gedetailleerd vast te leggen. "Welwillendheid" komt echter ook hier niet ter sprake, want van geen enkele onderneming kan worden verwacht dat onbepaalde medewerking wordt verleend aan alle

wellicht duizenden initiatieven die ook maar iets met die onderneming te maken hebben.

De wettelijke verplichtingen zijn veel preciezer omschreven dan dat algemene begrip “welwillendheid”. Wat betreft kerkradio via de kabel is de belangrijkste regeling[4] dat kabel-exploitanten verplicht zijn om alle aangeboden programma’s door te geven, tenzij:

- a. er geen capaciteit meer voor is; of
- b. het kabelnet instabiel zou worden; of
- c. de programma-aanbieder weigert een redelijke vergoeding te betalen.

Nu is het kerkradiosysteem zodanig opgezet dat het altijd wel ergens op de kabel past. Er is maar erg weinig frequentieruimte voor nodig, en de benodigde signaalkwaliteit is (in ieder geval bij het Orbitron-systeem) veel lager dan voor FM-stereo- of TV-ontvangst. Meestal wordt een frequentie rond de 85 MHz gebruikt, dat is net onder het bereik van de FM-radio en slecht inzetbaar voor andere doeleinden. Dus a. kan geen reden zijn waarom een kabel-exploitant de toegang voor kerkradio kan weigeren.

(Merk op: bovenstaande geldt alleen voor het systeem van Orbitron. Het systeem van SMI, dat veel meer kanalen op een kleine frequentieruimte zal uitzenden, heeft een veel hogere signaalkwaliteit nodig. Hiervoor kan de kabel-exploitant wél succesvol aanvoeren dat er geen ruimte meer is. Merk ook op dat er prima meerdere Orbitron systemen naast elkaar kunnen worden ingezet; er is genoeg frequentieruimte van mindere kwaliteit beschikbaar op elk kabelnet.)

Dat het kabelnet instabiel zou worden (b.), kan evenmin een reden zijn. De systemen zijn zo ontworpen, dat ze het kabelnet praktisch niet belasten. In de plaatsen waar de kerkradio-systemen al in gebruik zijn, is nooit sprake geweest van instabiliteit.

De “redelijke vergoeding” tenslotte, is iets wat met de kabel-exploitant moet worden afgesproken. Die vergoeding is echter niet hoog (zeker niet zo hoog als wel werd gesuggereerd), en zou zelfs tot nul kunnen worden teruggebracht, daarover later meer. Wanneer de plaatselijke stichting bereid is om te betalen, is ook dit geen grond voor de kabel-exploitant om te weigeren.

Dus, als er geen redenen zijn om te weigeren, is de kabel-exploitant dan verplicht om alle kerkradio-uitzendingen zonder meer door te geven?

Ja, inderdaad. Maar er zijn nog twee voorwaarden waaraan we moeten voldoen.

De eerste voorwaarde is iets waar iedereen tot nu toe overheen heeft gelezen. De kabel-exploitant is verplicht om alle *programma’s* door te geven[5]. En kerkradio. . . is geen programma. Tenminste, niet automatisch. Van kerkradio kan wel een programma *gemaakt* worden. Dat is eenvoudig, maar kost wat geld.

In dit verband zijn enkele termen uit de Mediawet[6] van belang:

Publieke omroepinstelling: een zendgemachtigde in het publieke bestel, zoals NCRV en EO, maar ook de regionale en lokale publieke omroepen.

Commerciële omroepinstelling: alle andere omroepinstellingen.

Programma voor algemene omroep:

uitzending die iedereen kan ontvangen met standaard-apparatuur.

Programma voor bijzondere omroep:

uitzending die alleen abonnees kunnen ontvangen met speciale apparatuur, dus abonnee-radio/TV.

Kerkradio via de kabel is een vorm van abonnee-radio (want er is een speciale ontvanger nodig die de gecodeerde uitzending kan decoderen), dus kerkradio is wettelijk gezien een programma voor bijzondere omroep. Nu kunnen volgens de wet alleen commerciële omroepinstellingen een programma voor bijzondere omroep uitzenden. Let wel: commercieel wil niet zeggen dat de instelling winst moet maken of dat reclames verplicht zijn. Het is simpelweg de aanduiding die de wet daarvoor heeft.

In de praktijk kan iedereen een programma (voor algemene of bijzondere omroep) aanbieden, maar daarvoor is altijd toestemming vereist van het Commissariaat voor de Media[7]. Het hebben van die toestemming is de eerste voorwaarde om doorgifte via de kabel af te kunnen dwingen.

Dus moet de plaatselijke Stichting Kerkradio, in de hoedanigheid van een “commerciële omroepinstelling”, toestemming aanvragen bij het Commissariaat voor het verzorgen van een programma voor bijzondere omroep. Daarvoor is geen formulier beschikbaar, maar wel een brochure met de nodige informatie[8]. Het komt erop neer dat de plaatselijke stichting zelf een brief naar het Commissariaat moet sturen met de volgende inhoud:

“Wij zijn Stichting Kerkradio XYZ, een overzicht van de leden van ons bestuur en kopie van onze statuten zijn bijgevoegd. Wij vragen hierbij als commerciële omroepinstelling toestemming voor het verzorgen van 5 radioprogramma’s voor

bijzondere omroep onder de namen Kerkradio XYZ kanaal 1 t/m 5.”

(Natuurlijk aanpassen aan de plaatselijke situatie.)

Het Commissariaat zal de aanvraag beoordelen, en mag alleen weigeren als de aanvrager onbetrouwbaar wordt geacht. Dat is niet het geval, dus zal toestemming worden verleend. Die beslissing moet binnen acht weken worden meegedeeld. De toestemming wordt verleend voor vijf jaar, maar kan steeds worden vernieuwd.

Aan die toestemming zijn wel kosten verbonden, die elk jaar steeds achteraf worden verrekend. Hiervoor wordt een formulier toegezonden waarop het aantal uren uitzending en het bereikte aantal luisteraars (abonnees) moet worden aangegeven. Bij minder dan 21 uur uitzending per week en minder dan 10.000 abonnees zijn de kosten EUR 272,- per jaar per kanaal[9].

De tweede voorwaarde heeft te maken met de apparatuur die we gebruiken. Die apparatuur maakt gebruik van codering en decodering, en is daarom voor de Telecommunicatiewet[10] een “systeem voor voorwaardelijke toegang”; de luisteraars moeten immers abonnee zijn (voorwaarde) om toegang tot de uitzendingen te hebben.

De kabel-exploitant is niet verplicht om elk willekeurig systeem toe te laten. Hij mag alleen niet weigeren als dat systeem door de programma-aanbieder (plaatselijke stichting) is geregistreerd bij de OPTA[11]. NB: dit is dus een tweede registratie, naast en aanvullend op de toestemming voor de *programma's* bij het Commissariaat voor de Media. Registratie bij de OPTA voor het *systeem* is de tweede voorwaarde om doorgifte via de kabel af te kunnen dwingen.

De OPTA heeft voor de registratie van een systeem voor voorwaardelijke toegang wel een formulier beschikbaar[12]. Naast de naam van de stichting hoeft alleen te worden aangegeven op welke wijze “reclame” wordt gemaakt voor het systeem; daar kan worden ingevuld dat de beschikbaarheid mondeling aan de doelgroep (voornamelijk ouderen die niet meer in staat zijn naar de kerk te komen) wordt gemeld. Een recent uittreksel uit het stichtingen-register moet worden bijgevoegd.

Dit is een registratie en geen toestemming, dus die kan in principe niet geweigerd worden. De OPTA moet het systeem binnen zes weken na de aanvraag geregistreerd hebben.

Ook aan deze toestemming zijn kosten verbonden, namelijk éénmalig EUR 383,- [13] voor

een periode van tien jaar. Na die tien jaar moet opnieuw worden geregistreerd (en betaald).

Met de toestemming van het Commissariaat en de registratie bij de OPTA op zak, heeft de kabel-exploitant geen enkele grond meer om distributie via de kabel te weigeren. Als hij toch moeilijk blijft doen, is de OPTA bevoegd om in te grijpen, maar alleen als de plaatselijke stichting aan de twee besproken voorwaarden heeft voldaan, en ook uitsluitend in specifieke gevallen (de OPTA kan geen algemeen bindende uitspraken doen).

Merk op dat er bij de OPTA regelmatig geschillen spelen tussen programma-aanbieders en kabel-exploitanten. Over het algemeen zijn de (grotere) kabel-exploitanten bijzonder arrogant, maar in praktisch alle gevallen zijn ze door de OPTA teruggefloten en in het ongelijk gesteld.

[Waarom komen de genoemde twee voorwaarden nu pas boven tafel, terwijl de regelgeving toch al vele jaren bestaat? We hebben geen idee. Misschien omdat men door de kabel-exploitanten in slaap is gesust? Misschien omdat men prefereert aan andere, duurdere oplossingen te werken...?]

Vervolgens een inventarisatie van de andere kosten die bij kerkradio via de kabel komen kijken.

Als eerste het tarief voor de distributie, dat aan de kabel-exploitant moet worden betaald. Uit diverse uitspraken[14] van de OPTA blijkt dat het gangbare tarief voor een TV-kanaal maximaal ca. NLG 0,42 per kabel-abonnee per maand bedraagt (alles ex. BTW). Dat is voor een TV-kanaal van 8 MHz breed, terwijl bijvoorbeeld het kerkradiosysteem van de firma Orbitron slechts 0,7 MHz breed is (per 7 kanalen, meerdere systemen naast elkaar is prima mogelijk). Omgerekend komt dat dus op EUR 0,01668 per Orbitron-systeem per kabel-abonnee per maand. Iedere kabel-exploitant die meer rekent, kan direct naar de OPTA verwezen worden, want dat is simpelweg illegaal.

Een voorbeeld maakt dat duidelijker, en is gemakkelijk aan te passen aan de lokale situatie. Stel dat een plaats 30.000 inwoners heeft, en 6 kerken op de kabel met elk 20 luisteraars. Het totale aantal kabel-abonnees is grofweg gelijk aan het aantal huishoudens, en dat is altijd minder dan de helft van het aantal inwoners. Voor 15.000 kabel-abonnees moeten de kerken, die samen met één Orbitron systeem werken, dus $15.000 \times \text{EUR } 0,01668 = \text{EUR } 250,20$ per maand aan de kabel-exploitant betalen. Gedeeld door $6 \times 20 = 120$ luisteraars komt dat

op EUR 2,09 per luisteraar per maand. Dat is dus voor 24 uur per dag, 7 dagen per week.

En dat is een maximumbedrag. Want door slim met de kabel-exploitant te onderhandelen (en eventueel de OPTA in te schakelen), is er een grote kans dat dit verder naar beneden kan. Het is namelijk bekend, maar zelden toegegeven, dat op dit moment geen enkele radio-omroep betaalt voor distributie via de kabel. In bijvoorbeeld de Kabelradionota van UPC[15] is dit tussen de regels door te lezen. Het is verstandig om de kabel-exploitant hierop te wijzen, en ook aan te geven dat de signaalkwaliteit een stuk lager mag zijn dan voor “normale” radio en TV.

Wat betreft de apparatuur zijn alleen de prijzen van Orbitron bekend, andere leveranciers zijn nog met de ontwikkeling bezig. De centrale apparatuur (modulator) van Orbitron komt[16] op ca. EUR 3.100,- en een ontvanger kost ca. EUR 225. Bij afschrijving over 5 jaar, en verdeling over de 120 luisteraars in het voorbeeld, wordt dat samen EUR 4,18 per luisteraar per maand (renteverlies en onderhoud buiten beschouwing gelaten). Merk op dat het de voorkeur verdient om alle apparatuur in eigen beheer te houden, om problemen met onderhoud e.d. te voorkomen. Een instelling als Canal+ beheert ook haar eigen modulatoren en decoders, dus dat moet geen probleem zijn.

Voor de aanvoer van het signaal vanuit de kerk naar het kabel-kopstation kan bijvoorbeeld een analoge huurlijn van KPN worden gebruikt (of wellicht een goedkopere oplossing). Als beide eindpunten van de huurlijn bij dezelfde telefooncentrale horen, zijn richtprijzen[17] EUR 320,- éénmalige aansluitkosten en EUR 25,- abonnementskosten per maand, dit is dus voor één kerk. Wederom voor een periode van 5 jaar en verdeeld over de 20 luisteraars per kerk komt dat op EUR 1,52 per luisteraar per maand.

Daarbij komt dan nog de toestemming van het Commissariaat, EUR 272,- per jaar per kanaal, en de registratie van de OPTA, EUR 383,- éénmalig, afgeschreven over de 5 jaar dat we dit systeem tenminste willen gaan gebruiken. Verdeeld over alle luisteraars is dat EUR 1,19 per luisteraar per maand.

Alles opgeteld zijn de totale kosten in dit voorbeeld voor kerkradio via de kabel EUR 8,98 per luisteraar per maand (ex. BTW), en dat is ruim onder de meer dan EUR 16,- voor traditionele KPN-kerktelefoon. Soortgelijke berekeningen tonen aan dat in deze situatie (15.000 kabelabonnees) één enkele kerk met 30 of meer luisteraars via de kabel al onder de EUR 16,-

uitkomt, en dat geldt ook voor drie kerken met elk slechts 13 luisteraars.

Merk op dat uit andere berekeningen blijkt dat alle oplossingen via Internet-technieken (luisterkastjes met analoge modems) dicht bij de EUR 16,- blijven, en dat dat nauwelijks daalt bij een groter aantal luisteraars. Het derde alternatief, radio, staat pas in de kinderschoenen, en kosten daarvan zijn nog totaal onbekend.

Tenslotte nog enkele woorden over de lokale “Stichting Kerkradio”. Het oprichten hiervan is noodzakelijk, want een aantal kerken gebruikt gezamenlijk één modulator en kabelfrequentie, en we kunnen niet van de leverancier en de kabel-exploitant verwachten om de kosten tussen de kerken te gaan verdelen. Bovendien kan een stichting ook effectiever mogelijkheden realiseren om luisteraars buiten het kabel-verzorgingsgebied te bereiken.

Het is de bedoeling dat de stichting een technische club is van technische mensen, die technische oplossingen verzinnen en realiseren voor technische problemen. Het is zeer zeker niet een verlengstuk van de plaatselijke diaconieën, en het is erg onverstandig om het bestuur te vullen met ondeskundige leden van de verschillende kerkenraden.

Nee, de stichting moet beschouwd worden als zelfstandig bedrijfje, waaraan de kerken hun kerkomroep-zaken uitbesteden. De relatie kerken – stichting gaat daarom ook niet via bestuursleden, maar via nette en duidelijke overeenkomsten. De kerken betalen maandelijks de vastgestelde bijdrage aan de stichting, eventueel in het begin een (flink) aantal maanden vooruit, zodat de stichting de eerste investeringen eenvoudig kan financieren. De stichting kan organisatorische en financiële verslagen publiceren om de kerken op de hoogte te houden.

Het wordt soms aangeraden om klein- of groot-regionale stichtingen op te richten. Het is echter niet verstandig om al te groot te worden, gezien de kosten die daaraan verbonden zijn. Voor de toestemming van het Commissariaat voor de Media verdriedubbelen de (jaarlijkse) kosten vanaf 10.000 abonnees[9]. Voor de registratie van het systeem bij de OPTA zijn de gevolgen veel drastischer, want bij 1.000 of meer abonnees moet naast de éénmalige EUR 383, ook jaarlijks EUR 104.060,- aan toezichtskosten worden betaald[13]. Voor precies 1.000 abonnees betekent dat dus een verhoging van de kosten met EUR 8,67 per luisteraar per maand. Omdat bekend is dat het aantal luisteraars van een kabel-kerkradio-systeem in korte tijd aanzienlijk

kan stijgen (omdat de extra kosten alleen bestaan uit de extra ontvanger), is het aan te raden om zeker onder de 500 luisteraars te blijven bij de oprichting van de stichting.

Samengevat: Het is zeer goed mogelijk om kerk-radio via de kabel uit te zenden, tegen een kostprijs die in veel situaties aanzienlijk lager is dan de tarieven van KPN-kerktelefoon. De wetgeving biedt alle mogelijkheden om toegang tot de kabel af te dwingen, maar hiervoor kan wel meer werk nodig zijn dan tot nu toe werd aangenomen. Bovendien kan het erg verstandig zijn om de sfeer van “aardig doen” richting de kabel-exploitanten los te laten, en op onze rechten en hun plichten te staan.

Stappenplan:

1. Stichting oprichten.
2. Met kabel-exploitant praten en vragen of hij zonder meer wil meewerken. Zo ja: prima.
3. Zo nee: aanvragen toestemming bij Commissariaat, aanvragen registratie bij OPTA (tegelijkertijd).
4. Met kabel-exploitant praten en toestemming/registratie tonen.
5. Als nog geen medewerking of te hoge prijs: procedure aanspannen bij OPTA.

Dit is een wetenschappelijk document, gebaseerd op feiten die iedereen kan verifiëren. Over deze materie doen erg veel geruchten en onwaarheden de ronde, al dan niet opzettelijk. Vandaar de uitgebreide onderbouwing en de vele verwijzingen.

We zien reacties op dit artikel met belangstelling tegemoet. Met één kanttekening: beweringen die in tegenspraak zijn met dit artikel zien we graag op dezelfde manier vergezeld gaan van een onderbouwing met verifieerbare referenties, bijv. openbare besluiten of typenummers van betreffende apparatuur. Aan uitspraken als “dit klopt niet omdat meneer X of firma Y dat zegt” heeft immers niemand iets. In het bijzonder heeft de ervaring geleerd dat uitspraken van kabel-exploitanten helaas vaak uitermate onbetrouwbaar zijn (en totaal niet verifieerbaar onderbouwd).

Anne en Maarten Bezemer

Commentaar, reacties en vragen zijn welkom op: ktel@opensourcepartners.nl of per post: Beukmolen 46, 3352 AD Papendrecht.

Copyright © 2002 J.A. en M.C. Bezemer. Onbeperkte verspreiding van dit artikel in zijn geheel is toegestaan en aanbevolen, mits ongewijzigd.

Referenties

- [1] Zie ook eerdere documentatie op <http://www.opensourcepartners.nl/ktel/cai>
- [2] <http://www.orbitron.nl>
- [3] <http://www.smibv.nl>
- [4] OPTA/NMa, *Richtsnoeren met betrekking tot geschillen over toegang tot omroepnetwerken*, 17 aug. 1999, art. 19. <http://www.opta.nl/download/rsttk.pdf>
- [5] idem, art. 4 punt 1.
- [6] Mediawet, art. 1. <http://www.cvdm.nl> – Regelgeving – Mediawet.
- [7] <http://www.cvdm.nl>
- [8] De brochure over het aanvragen van toestemming voor commerciële omroep is verkrijgbaar bij het Commissariaat, <http://www.cvdm.nl>; vul het “contact” formulier in en de brochure wordt gratis toegezonden.
- [9] Commissariaat voor de Media, *Regeling toezichtskosten commerciële omroep 2002*, art. 2 lid 2. <http://www.cvdm.nl> – Regelgeving – Beleidsregels.
- [10] Telecommunicatiewet, art. 2.1. <http://www.minvenw.nl/dgtp/home/wetsite/index.html#wettekst>
- [11] <http://www.opta.nl>
- [12] <http://www.opta.nl/download/vwtoe.pdf> en de toelichting in <http://www.opta.nl/download/vwtoetoe.pdf> Deze formulieren kunnen ook gratis op papier worden toegezonden.
- [13] OPTA, *Regeling vergoedingen OPTA 2002*, tabel categorie 5. <http://www.opta.nl/download/opta/vergoedingsregeling-2002-stcr2001mr250.pdf>
- [14] OPTA, *Besluit Canal+ vs. UPC* van 20 maart 2002, punt 92, in combinatie met *Besluit geschil tussen A2000 en Canal+* van 9 juli 1999, punt 2, 2^e paragraaf; vergelijk ook *Besluit Canal+ – Casema* van 21 december 2000, punt 2, lid 5.
- [15] UPC, *Kabelradionota 2002 – 2003*, par. 6.2. http://www.upc.nl/filelibrary/doc/kabelradionota_2002_2003.doc
- [16] Orbitron, *GSRD exploitatie berekening in euro's*. <http://www.orbitron.nl> – Downloads.
- [17] KPN, *Vaste Verbindingen Programma* <http://www.kpn.com> – Zakelijk – Trefwoord: “vaste verbindingen programma”.